

ПОРІВНЯННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЛІКУВАННЯ КОРІВ РІЗНИМИ ПРЕПАРАТАМИ ПРИ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ РОЗЛАДАХ ЯЄЧНИКІВ І МАТКИ

При лікуванні функціональних порушень яєчників і матки експериментально встановлена висока терапевтична ефективність тканинного препарату "метрофет", виготовленого нами із маток з їх вмістимим, взятих від забитих клінічно здорових тільних (3–4 місяці) корів.

Постановка проблеми

Неплідність високопродуктивних корів може бути обумовлена багатьма факторами, серед яких аліментарним належить чи не основне значення

[1, 7, 8]. Організм високочутливий до дефіциту в раціоні поживних речовин, особливо мінеральних та вітамінів. Зниження у крові калієво-фосфорного відношення з оптимального до 1,8:1 супроводжується виникненням неплідності [1]. Багато авторів вважають, що [5, 8], неплідність обумовлена також певними екологічними факторами і їх вивчення та усунення причин є одним із актуальних питань, котрі вимагають вирішення. Для лікування неплідних корів використовують різні методи та лікарські засоби [1–8].

Мета роботи

Виявити причини неплідності високопродуктивних корів, визначити ефективність різних лікарських засобів і обґрунтувати застосоване лікування.

Матеріал і методи

Дослідження проводилися протягом 2000–2002 рр. на коровах чорно-рабкої породи, з середньою вгодованістю, живою масою 550–600 кг. При виконанні роботи використовували методи досліджень, передбачувані акушерською і гінекологічною диспансеризацією. Для лікування корів застосовували гонадотропні гормони, тканинний препарат, виготовлений з печінки клінічно здорових тільних корів, і “метрофет” – препарат, виготовлений нами з маток і їх вмістимого, взятих від забитих клінічно здорових тільних (3–4 місяці) корів. Усім коровам перед першим введенням лікарських засобів робили масаж матки і яєчників.

Гонадотропні гормони застосовували згідно настанови, тканинні препарати – три рази через 7 днів по 10 мл на 100 кг маси.

Результати досліджень

Нами встановлено, що згідно норм годівлі в раціоні корів не вистачало 1778 г сухої речовини, цукру – 396,3 г, фосфору – 1,8 г, каротину – 338 мг і був надлишок перетравного протеїну – 19 г, сирової клітковини – 217 г, кальцію – 3 г. Загальна поживність раціону була нижчою на 0,57 к.о. Кальцієво-фосфорне відношення в раціоні дорівнювало 1,5:1. За результатами господарської діяльності у 2000 році, при середньодобовому надой 17,5 л молока на корову за рік надоемо 4300 кг, отримано 78 телят на 100 корів, з яких збережено 91 %.

При лабораторному дослідженні встановлено коливання у фізіологічних межах морфологічного (еритроцити, лейкоцити, лейкоформула) і біохімічного (загальний білок, каротин, Са, Р) складу крові. За результатами акушерської і гінекологічної диспансеризації станом на 1 жовтня 2000 року з 480 корів було виявлено неплідних 280, у 2001 році – з 412 корів – неплідних 141, у 2002 році з 487 неплідних – 65 (табл.1).

Таблиця 1. Динаміка захворювання корів

Рік	Кількість хворих тварин	Діагноз													
		Гіпофункція яєчників і атонія матки		Гіпофункція яєчників		Атонія матки		Персистентне жовте тіло		Кіста яєчників		Сальпінгіт		Прихований ендометрит	
		гол.	%	гол.	%	гол.	%	гол.	%	гол.	%	гол.	%	гол.	%
2000	280	161	62	13	6	18	7	38	14	7	2	5	2	18	7
2001	141	99	70	14	1,0	14	1,0	7	5	2	1,5	2	1,5	3	2
2002	65	30	46	2	3	6	9	21	32	5	8,5	1	1,5		

Стан матки і яєчників неплідних корів визначали пальпаторно через пряму кишку, а зовнішніх статевих органів – візуально. Як видно з табл. 1, у 2000 році із 280 неплідних корів у 161 виявили гіпофункцію яєчників і атонію матки, у 13 – гіпофункцію яєчників, у 18 – гіпотонію і атонію матки, у 38 – персистентне жовте тіло, у 5 – сальпінгіт і у 18 – прихований хронічний ендометрит. Хворих корів розділили на 8 груп і лікували. Отримані результати дали можливість виявити найефективніші лікарські засоби. Найвищу ефективність при лікуванні корів з гіпофункцією яєчників і матки отримано від поєднання застосування іхглуковіту і “метрофету”.

З наведених у таблиці 2 даних бачимо, що при використанні одного іхглуковіту прийшло в охоту тільки 49 % корів, іхглуковіту з тканинним препаратом із печінки – 73 %, іхглуковіту з обома тканинними препаратами – 80 %.

Отже, можна зробити висновок, що ефект при лікуванні корів шостої групи обумовлений застосуванням комплексного тканинного препарату “метрофет”. Сказане підтверджує й те, що введення коровам перших трьох груп “метрофету” після гонадотропних гормонів теж стимулювало виникнення статевого циклу майже у третини хворих. Враховуючи отримані результати лікування, ми в наступних дослідах використовували тільки препарат “метрофет”, що дало можливість у 2001 році зменшити кількість неплідних корів до 141, а в 2002 році – до 65 (табл. 1). Додатково ефективність “метрофету” визначали при лікуванні 53 корів з гіпофункцією яєчників і матки та персистентним жовтим тілом, що проявлялися неповноцінним статевим циклом або анафродизією від 2,5 до 12 місяців.

Із 53 корів після першого введення “метрофету”, тобто протягом 7 днів, прийшло в охоту 17, після другого – 21, після третього – 8. Отже, за 21 день від початку лікування стадія збудження статевого циклу відновились

у 46 (86 %) корів. Динаміка виникнення статевого циклу найчастіше проявлялася після першої і другої ін'єкцій "метрофету".

Таблиця 2. Лікування неплодних корів

Група	Препарат	Діагноз	Кількість тварин, яким вводили препарати			Прийшли в охоту після введень			Кількість тварин, які прийшли в охоту	
			1-е введення	2-е введення	3-є введення	1-го	2-го	3-го		
			гол.	%						
I	хорулон	Гіпофункція яєчників, гіпотонія і атонія матки	30	26	24*	4	2*	8	14	40
II	гонадестрин	- // -	30	22	20*	8	2*	7	17	7
III	фертагіл	- // -	30	28	25*	2	3*	9	14	40
IV	іхглюковіт, препарат з печінки	- // -	30	22	17	8	5	9	22	73
V	іхглюковіт, метрофет	- // -	30	19	5	11	14	3	28	99
VI	іхглюковіт, препарат з печінки, метрофет	- // -	30	20	10	10	10	4	24	89
VII	іхглюковіт	- // -	30	25	20	5	5	3	13	49
VIII	метрофет	- // -	36	29	12	7	17	4	28	78

Примітка: * – вводили тканинний препарат

Таким чином, регулярне виділення і застосування нами лікування (табл. 2) хворих з гіпофункцією яєчників, атонією і гіпотонією матки та персистентним жовтим тілом корів дало можливість протягом двох років зменшити неплодність більше ніж у 4 рази.

При застосуванні "метрофету" коровам на 7 і 14 день після нормального отелення перша стадія збудження статевого циклу виникала у них протягом 28–32 днів.

Порівняно вища терапевтична ефективність виготовленого нами тканинного препарату обумовлена високою біологічною активністю всіх субстратів, що містяться в матці тільних (3–4 місяці) корів: фетальної і материнської частин плаценти, навколоплідних оболонок, амніотичної та алантоїсної рідини, тканин плоду і самої стінки матки. Так, в амніоні містяться ліпіди, поліцукри, протеїни, мукополісахариди, ліпази, пептази, ферменти в алантоїсі – РНК, глікоген, амінокислоти, термостабільна лужна фосфатаза, в амніотичній рідині – неорганічні та органічні речовини,

мікроелементи, білки, жири, вуглеводи, гормони, ферменти, 17 амінокислот, 12 білкових фракцій, серотонін, гістамін, гіалуронідаза, естроген, прогестерон, тощо [9].

За даними багатьох авторів [4, 5, 7], тканинні препарати мають перевагу щодо інших завдяки тому, що сприяють підвищенню обміну речовин і продуктивності, не викликають абортотенної дії, стимулюють відновлення діяльності гіпоталамо-гіпофізарно-яєчникової системи, внаслідок чого у більшості корів протягом 8–10 днів виникає повноцінний статевий цикл.

Висновки

1. Незбалансована годівля корів за вмістом в раціоні сухої речовини, сирової клітковини, каротину, перетравного протеїну з кальцієво-фосфорним відношенням 1,5:1 обумовлює виникнення аліментарної неплідності, що клінічно проявляється порушенням функції яєчників і матки.

2. Для лікування корів з функціональними розладами яєчників і матки можна застосовувати хорулон, гонадестрин, їхглюковіт, фертагіл як кожен окремо, так і в різних комбінаціях.

3. Тканинний препарат “метрофет”, виготовлений з матки і її вмістимого, взятої від забитих тільних (3–4 місяців) корів, можна використовувати для лікування хворих корів з порушенням функції матки і яєчників.

Перспективи досліджень

Інтенсивне ведення землеробства в господарствах з внесенням в ґрунт значних мас мінеральних добрив певним чином впливає на вміст у кормах макро- і мікроелементів. Незбалансована годівля за поживними речовинами, макро- і мікроелементами та вітамінами негативно впливає на функції системи відтворення. Вияснення вказаних питань – одне з перспективних завдань майбутнього дослідження.

Література

1. *Бесхлебнов А.В.* Яловость крупного рогатого скота и борьба с ней. – М.: Сельхозгиз, 1952. – 117 с.
2. *Бондаренко Г.Ф., Левицький М.А.* Біостимулятори у тваринників.: Держсільгоспвидов, 1963ю – с. 44.
3. *Говоркова Є.* Плацента у человека – Варшава: Польск. гос. мед. изд-во, 1968. – 467 с.
4. *Гулянский А. К.* Применение адаптогенов при гипофункции яичников у коров // Тез. докл. науч. практ. конфер. “Биотехнология и производство экологически чистых продуктов с/х”, Пемановка, 1994. – С. 125–127.

5. *Меженська Н.Л.* Терапевтическая эффективность комплексного метода лечения коров при гипофункции яичников // Зб. науч. труд., Луганск, 2002. – С. 53–55.
6. *Мороз И.Г., Иваненко В.И.* Серотерапия при гипофункции яичников у коров // Ветеринария – 1991. - №3. – С. 49–51.
7. *Нагоній І.С.* Шляхи ліквідації неплідності корів – К.: Знання, 1963 – 46 с.
8. *Полянцев Н.И.* Об этнопатогенезе гипофункции яичников у коров // Сб. науч. произв. /СКЗНИВИ – Новочеркасск, 1997. – С. 135–138.
9. *Фёдорова М.В., Калашникова М.И.* Плацента и её роль при беременности. – М.: Медицина, 1986. – 252 с.